

בית המשפט העליון בשבתו כבית הדין הגבוה לצדק

בג"צ 7964/95

בעניין: 1. אבו עיאש,

2. אבו עיאש,

3. בלביסי,

שלושתם עצורים באגף החקירות בכלא אשקלון

4. המוקד להגנת הפרט

כולם ע"י ב"כ עו"ד אנדרה רוזנטל,

מרח' יפו 33, ירושלים 94221

טלפון 250458, פקסימיליה 259626

העותרים

נגד

המשיב

שרות הבטחון הכללי

עתירה למתן צו ביניים וצו על תנאי

בית המשפט הנכבד מתבקש להזמין את המשיב לבוא וליתן טעם מדוע הוא מענה את העותרים 1, 2 ו-3 ועושה שימוש בשיטת הטלטול תוך כדי חקירתם.
 כסעד ביניים מתבקש בית המשפט הנכבד להורות למשיב שלא לעשות שימוש בשיטה זו עד לסיום ההליכים בתיק זה.

בשל טיבה של העתירה, מתבקש בית המשפט הנכבד לקבוע דיון דחוף.

ואלה נימוקי העתירה:

1. עותר מספר 1 תושב בית אומר, רווק, בן 29, עובד סוציאלי העובד במרכז שיקום בחברון, נעצר מביתו ביום 11.12.1995 וחועבר לאגף החקירות בבית הסוהר אשקלון.
2. המשיב עשה שימוש בתקנה 4 (א) לתקנות סדר הדין הפלילי (פגישת עצור עם עורך-דין), התשמ"ב-1981 ומנע פגישה בינו לבין הח"מ לתקופה של שבעה ימים.
 המשיב לא עשה שימוש בסמכותו לפני תקנה 4(ב) לתקנות בעקבות עתירה לבית המשפט הנכבד הוזה, בג"צ 7752/95 אבו עיאש אח' נ' שרות הבטחון הכללי.
3. ביום 20.12.1995 חותרח פגישה בין הח"מ ועותר מספר 1; כן נמסר לח"מ כי בכונת משטרת ישראל לבקש הארכת מעצרו של העותר ביום 20.12.1995 ע"י בית המשפט הצבאי

בארו במושבו בכלא אשקלון.

4. במהלך הדיון הובאו בפני השופטת המשפטאית הטענות הבאות:
- א. עותר מספר 1 נחקר באופן אינטנסיבי בימי ג', ד' ו-ה' בשבוע שעבר; כאשר הוא לא היה בחקירה הוא חוּחַזק בתנוחה מכאיבת הקרויה השבאח, דהיינו ידיו אזוקות מאחורי גבו ועוברות דרך לולאה בקיר, בהיותו יושב על כיסא נמוך עם שק על ראשו. ובנוסף מנע המשיב מעותר מספר 1 שינה במשך תקופה זו של חקירתו.
- ב. ביום ו' ושבת לא נחקר העותר והוא הוחזק בתא, בכידוד.
- ג. ביום א' החלה חקירתו מחדש, באותה הדרך של חקירה אשר תוארה לעיל (סעיף קטן א').
- ד. ביום ג', ה-19.12.1995, חוקר בשם סימון טפס את העותר מס' 1 בכתפיו וטלטל אותו, בסמוך לשעה 03:00. לאחר הטלטול, בהיותו של עותר מספר 1 בפני חוקר אחר בשם סרי הוא הרגיש כי אין לו אוויר וכי יש לו כאב חזק בחזה, והוא ביקש לראות רופא.
- ה. העותר הועבר למרפאת כלא אשקלון לבריקה. נעשה לו ECG; תוצאות הבריקה הועברו לרופא הכלא אשר החליט כי על בסיס התוצאות יש להעבירו לחדר מיון בבית החולים הסמוך.
- ו. עותר מס' 1 נבדק בחדר מיון בבית חולים ברזילאי, ושם נקבע כי הוא סובל מ-atypical chest pain. עותר מס' 1 הוחזר למרפאת הכלא והוחזק במרפאה במהלך הלילה. העתק תיקו הרפואי לא נמסר לב"כ, למרות הגשת טופס ויתור סודיות רפואית לאחראי מרפאת הכלא בשל סירובו של קצין רפואה גוש דרום מטעם שרות בתי הסוהר לעשות כן.
- ז. ביום 20.12.1995, לפני הדיון בפני בית המשפט הצבאי, בוצע ECG נוסף אשר תוצאותיו זהות לתוצאות הבריקה הראשונה, ולמרות זאת קבע הרופא כי עותר מספר 1 כשיר להמשך החקירה.
- ח. יצויין כי העותר היה עצור מנהלי פעמים בעבר, פעם בשנת 1992 ל-5 חודשים ופעם בשנת 1993 ל-4 חודשים. חוקריו מיחסים לו פעילות במסגרת החזית העממית, כולל ירי לעבר כלי רכב, דבר אשר הוא מכחיש.
- ט. עובר להגשת הבקשה להארכת מעצרו לא נגבתה מעותר מס' 1 שום חודאה במשטרה.
- י. בית המשפט הצבאי האריך את מעצרו של עותר מס' 1 ב-21 יום. בית המשפט לא הביע דעה כלשהי לעניין העינויים שתוארו לעיל. העתק החלטת בית המשפט רצ"ב ומסומן באות ע' 1.
- יא. תצהיר עותר מס' 1 רצ"ב ומסומן באות ע' 2.
5. עותר מספר 2 הינו אחיו של עותר מספר 1 אשר אף הוא נעצר ביום 11.12.1995 מביתו בבית

- אומר. עותר מס' 2 הינו סטודנט למנהל עסקים באוניברסיטת ירושלים הפתוחה. בדומה לעותר מספר 1, המשיב עשה שימוש בתקנה 4 (א) לתקנות סדר הדין הפלילי (פגישת עצור עם עורך-דין), התשמ"ב-1981 ומנע פגישה בינו לבין כ"כ הח"מ למשך שבע ימים.
6. בעת הדיון בהארכת מעצרו של עותר מספר 2 הוכאו ליריעת בית המשפט הדברים הבאים:
- א. עותר מס' 2 נחקר בימי ג' עד ה' בשבוע שעבר והוחזק בתנוחת השבאח לסירוגין; העותר לא ישן.
- ב. חקירתו הופסקה ביום ו' ושבת והוא הוחזק בתא אשר גודלו כ-2.5 על 2.5 מטר, ללא חלון, עם מזרון, סמיכות, ברז מים ושירותים.
- ג. חקירתו של עותר מס' 2 החלה שוב ביום א' וביום ב' הוא טולטל ע"י חוקר בשם מג'ור וכן ע"י שני חוקרים נוספים. כאשר חוקר אחד היה מתעייף חוקר אחר היה מחליף אותו. הוא טולטל כאשר החוקרים החזיקו אותו בדש בגדיו. הראש שלו כואב, החלק העליון של גופו כואב לו.
- ד. ביום 19.12.1993 עותר מס' 2 נבדק ע"י רופא, על פי בקשתו. הרופא קבע כי יש לו בעיות בכליות, דבר אשר לא היה קיים לפני המעצר. גם בעניינו של עותר זה, סירב קצין רפואה, גוש דרום, מטעם שרות בתי הסוהר למסור העתק תיקו הרפואי לב"כ.
- ה. עותר מס' 2 נחקר בגין חשד לחברות בחזית העממית וכן פעילות במסגרת החברות, דבר אשר הוא מבחיש מכל וכל. לא נגבתה הודאה משטרתית עובר הדיון בבקשת המשטרה להארכת מעצרו.
- ו. בעבר עותר מס' 2 היה עצור מנהלי למשך 5 חודשים, בשנת 1989, וכן נשפט בעבר בגין זריקת אבנים בבית משפט הצבאי בחברון לחודשיים מאסר בפועל. בשנת 1993 הוא נעצר למשך 7 ימים ושחרר.
- ז. תצהיר עותר מספר 2 רצ"ב ומסומן באות ע' 3.
7. כמו במקרהו של עותר מספר 1, גם בעניינו של עותר מספר 2, בית המשפט הצבאי לא הביע דעה כלשהי בדבר העינויים של העותר והאריך את מעצרו ב-21 יום נוספים. העתק החלטת בית המשפט רצ"ב ומסומן באות ע' 4.
8. עותר מספר 3 הינו בן 27, תושב ג'בליה, נשוי ואב ל-3, בעל מפעל לבגדים בג'בליה. הוא מעסיק בין 60 ל-70 פועלים. הוא נעצר ביום 6.12.1993 במחסום ארוז בעת שביקש להחליף את הכרטיס המגנטי שלו. מעצרו הוארך ב-21 יום לפני מספר ימים.
9. א. במהלך חקירתו ע"י המשיב, עותר מס' 3 מוחזק בחדר חקירות או בתנוחת חשבאח, אשר תוארה לעיל, תוך כדי מניעת שינה ממנו.
- ב. חוקריו אף מטלטלים אותו. זכור לו כי חוקר בשם קפטן חאדי ומידחאת טלטלו אותו,

- וממשיכים לעשות זאת לעתים קרובות. חולצתו קרוצה כתוצאה מכך.
- ג. עותר מס' 3 נבדק ע"י רופא בשל כאבי ראש; הרופא נתן לו אקמול.
- ד. בעת ביקור ב"כ ביום 20.12.1995 עותר מספר 3 הראה סימנים בפלג העליון של גופו.
- ה. ידינו נפוחות בשל החזקתם באזיקים שעות ארוכות.
- ו. עותר מספר 3 מתקשה ללכת בשל התרגילים אשר מכריחים אותו חוקריו לעשות וכתוצאה מזה כואבות לו הירכיים. כאשר הוא מסרב לבצע את התרגילים, החוקרים מחזיקים אותו מהאזיקים ומכריחים אותו לעשותם.
- ז. חוקריו של עותר מס' 3 טוענים כי בידעתו מידע על אנשים שיש להם קשר עם הג'יהאד האיסלאמי וכי הוא היה ברכב, בישראל, בעת הפיגוע בבית ליד. העותר אינו זוכר היכן הוא היה בעת הפיגוע. העותר אינו מכיר אנשים שיש להם קשר עם הג'יהאד האיסלאמי; לא נגבתה ממנו עדות כלשהי.
- ח. תצהיר עותר מספר 3 רצ"ב ומסומן באות ע' 5.
10. עותרת מספר 4 הינה עמותה, אשר שמה לה למטרה לסייע לאנשים שנפלו קורבן למעשי אלימות, התעמרות או קיפוח זכויות בסיסיות מצד הרשויות במיוחד לאלו הזקוקים לעזרה בהעברת תלונותיהם לרשויות.
11. שיטות החקירה בהן משתמש המשיב כלפי העותרים 1, 2 ו-3 גודמות להם, במכוון, כאב וסבל חמור כלהלן: לעותר מספר 1, בשל הטלת מכתפיו לאירוע בלב ולתחושת אי הספקת חמצן לראות. לעותר מספר 2, בשל טלטול מדש בגדו, לכאב ראש וסיבוכים בכליות. לעותר מספר 3, בשל טלטול מדש בגדו, לכאב ראש.
12. א. העותרים טוענים כי מהרגע שהמדינה חתמה על האמנה נגד עינויים ונגד יחס או עונשים אכזריים בלתי-אנושים או משפילים ואף אישרה אותה ביום 4.8.1991 יש לקבוע כי שיטה זו נופלת בגדר המונח "עינויים" כפי שהוגדר בסעיף 1 לאמנה.
- ב. בית המשפט הנכבד כבר פסק, כבוד השופט חשין, בע"א 1137/93 אשכר נ' היימס פ"ד מח(3) 641, בעמוד 659, כי
- "אכן, כלל פרשנות הוא, שיש וראוי לעשות לגישור בין חוק לבין אמנה; שהשניים יחיו בשלום ולא יסתרו זה את זה (ראה א' ברק, פרשנות במשפט, כרך ב, פרשנות החקיקה (נבו, תשנ"ג) 575)..."
13. בית המשפט הנכבד מתבקש לקבוע כי פעולותיו של המשיב או מי מטעמו כלפי עותרים מספר 1, 2 ו-3 כפי שתוארו לעיל, חینן בלתי חוקיות בעליל.
14. א. העותרים טוענים כי גם במצב החקיקה דהיום, סעיף 277 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 קיים איסור מוחלט לעובר הציבור לעשות שימוש או להורות לעשות שימוש בכוח או

באלימות נגד אדם כדי לסחוט ממנו הודאה בעבירה או מידע בדבר עבירה.

ב. אין כל חוק המתיר לחוקרי המשיב להחזיק את עותרים מספר 1, 2 ו-3 כאשר ידיהם אזוקות מאחורי גבם, רגליהם באזיקים, בהיותם יושבים שעות על גבי שעות בכיסא נמוך, ותחושה של חנק וחוסר אוויר סובבים אותם כי ראשם מכוסה בשק.

15. בעקבות בג"צ 355/79 קטלן נ' שרות בתי הסוהר פ"ד לד (3) 294 בו נקבע כי לא ניתן לחדור אל תוך גופו של עצור או אסיר ללא הסכמתו באמצעות חוקן, גם אם קיים חשד שהוא מחזיק בגופו סם מסוכן, שם נאמר כלהלן:

"ברור, ואין הדבר צריך לפנים, כי בדיקת דם לא תיערך על כורחו של הנבדק, ואין בית המשפט מוסמך לצוות על כפיית בדיקה זו ללא הוראת חוק ברורה ומפורשת של הכנסת. הזכות שלא להיפגע בגופו היא אחת מזכויות היסוד של אדם בישראל, ומהווה היא חלק של זכות האדם לחירותו האישית (שם, בעמ' 755). יטענו העותרים שאין לפגוע בבדיקותם, במהלך חקירתם, כתוצאה משיטות החקירה בהם משתמש המשיב.

16. העותרים טוענים כי השימוש בטלטול הינו בניגוד לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו.

17. העותרים מבקשים להוסיף ולטעון כי גם אם יוגשו תלונות באמצעות הממונה על תלונות הנחקרים בשרות הבטחון הכללי אל המחלקה לחקירת שוטרים במשרד המשפטים, אין כל בטוחה שתלונותיהם יחקרו. ב"כ העותרים פעל, על פי המלצת ב"כ המשיב במסגרת עתירה אחרת לבית המשפט הנכבד, בג"צ 6536/95 אבו זאידיה נ' שרות הבטחון הכללי, אשר אף היא עניינה טלטולו של העותר שם. רצ"ב ומסומן באות ע' 6 וע' 7 העתק מהתלונה וכן תשובתו של עו"ד שנדר, מנהל המחלקה לחקירת שוטרים במשרד המשפטים.

עו"ד שנדר כותב, נספח ע' 7 לעתירה כלהלן:

"הגעתי לכלל מסקנה ממכלול חומר הבדיקה כי אין מקום להסיק מסקנות כלשהן כלפי מי מחוקריו של מרשך."

בתלונה אשר הוגשה, נספח ע' 6, התלונן הנחקר כי

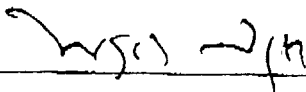
במהלך חקירתו, ובעיקר במשך שישה הימים הראשונים של חקירתו, הוא נחקר על ידי צוות חוקרים 24 שעות ביממה. כן מנעו ממנו שינח למשך מספר ימים. הוא נחקר ע"י חוקרים זעונים לכינויים מידחאת, אבנר, האדי ונגיב. חוקריו טפסו את העותר מדרש בגדו וטלטלו אותו 6 עד 10 פעמים. העותר התעלף כתוצאה מחטלטול וחוקריו חרימו אותו מהרצפה והשיבו אותו בכיסא. שרירי העורף כאבו לו מספר ימים לאחר הטלטול. חוקריו היכו אותו באוזניו באגרוף, בעטו בידיו כאשר אלח חיו קשורות באזיקים, דרשו ממנו לבצע תרגילי כרשך למשך זמן ממושך,

הכניסו אותו לתא בו הופעל מיוזג אויר קר מאוד למשך כל הלילה,
 החזיקו אותו בתנוחה מכאיבה הקרויה שבאח בהפסקות מהחקירה - ידיו
 קשורות באזיקים מאחורי גבו, ראשו מכוסה בשק והוא יושב על כיסא
 ילדים נמוך - ומוסיקה חזקה מופעלת כדי לטמטם את דעתו.

העותרים טוענים כי אין כל סעד חילופי אחר ואיפקטיבי לבירור משפטי ראוי לתלונותיהם
 אשר הובאו בגוף העתירה מלבד התערבותו של בית משפט נכבד זה, ואף פורום אחר אינו
 מסוגל לעשות כן.

18. אשר-על-כן, מתבקש בית המשפט הנכבד ליתן את הצווים המבוקשים ולהופכם להחלטיים.

ירושלים, ה-20.12.1995

אנדרה רוזנטל, עו"ד

ב"כ העותרים